

AFFIN VE MAĞFİRETİN KUR'AN'DAKİ ANLAMI

<"xml encoding="UTF-8?">

AFFIN VE MAĞFİRETİN KUR'AN'DAKİ ANLAMI

Ragıp el-İsfahanî'ye göre af, bir şeyi almaya kastetmektir. Bu anlam, kelimenin çeşitli kullanım yerlerinden elde edilmiştir. "Afahu" ve "i'tefahu" yani yanındakini almak üzere onu kastetti. "Afet'ir-rih'ud-dare" yani, rüzgar evin eserlerini almak üzere onu kastetti. Araplar eskiyen ev için "afet'id-daru" derler. Bu ifade ince bir nükte içerir. Şöyle ki, eskiyen ev sanki kendi eserlerini ve güzellik görüntülerini kastederek almış ve bunlar gözlerden kaybolmuştur. Affın yüce Allah'a isnat edilmesi de bu nokteden dolayıdır. Sanki yüce Allah kulu ile ilgilenerek onun yanındaki günahları alıyor ve onu günahsız bırakıyor.

Bundan anlaşıyor ki örtmek anlamına gelen "mağfîret" içerik açısından affın uzantısı ve sonucudur. Çünkü herhangi bir şey, meselâ günah, önce alınır, kaldırılır, sonra da üzeri örtülür. Böylece günahkârın günahı ne kendisi ve ne başkaları tarafından görülmez. Yüce Allah şöyle buyuruyor: "Bizi affet, bize mağfîret eyle." (Bakara, 286) "Allah affedendir, mağfîrette bulunandır." (Nisâ, 99)

Bundan ortaya çıkıyor ki, af ve mağfîret her ne kadar zihni değerlendirme bakımından birbirinden farklı iseler ve biri diğèrinin uzantısı ise de, sonuçta ifade ettikleri anlam bakımından birdirler. Aynı şekilde bu iki kelimenin anlamı yüce Allah'a mahsus olan anlamlardan da değildir.

Tersine, içerdikleri anlamlarıyla yüce Allah'tan başkası için de kullanılabilirler. Nitekim yüce Allah şöyle buyuruyor: "Kendileri affederlerse, veya nikâhlarını akdetmeye yetkili erkek affederse, o başka..." (Bakara, 237) "Müminlere de ki: Allah'ın günlerini ummayanları bağışlasınlar (onlara mağfîret etsinler)." (Câsiye, 14) "Onları affeyle, onlara Allah'tan mağfîret dile ve yapacağın iş hakkında onların görüşlerini al..." (Âl-i İmrân, 159) Yüce Allah bu ayette savaştan kaçan müminleri affetmesini; günahlarına azar, serzeniş, yüz çevirme gibi bir karşılık vermemesini ve Allah'tan, günahın Allah hakkıyla ilgili izlerini bağışlamasını dilemesini Peygamberine emrediyor.

Ortaya çıkan bir başka gerçek de şudur: Af ve mağfiretin anlamının hem tekvinî, hem teşriî, hem dünyevî, hem de uhrevî sonuçlarla bağlantılı olması mümkündür. Nitekim yüce Allah şöyle buyuruyor: "Başınıza gelen her musibet, mutlaka kendi elleriniz ile yaptıklarınızdanır. Üstelik Allah yaptıklarınızın çoğunu affediyor." (Şûrâ, 30) Bu ayetin dünyevî sonuçlar ve kalıntılara da şamil olduğu kesindir. Şu ayet de zahirî anlamı ile aynı niteliktedir: "Melekler de Rablerine hamdederek O'nu noksanlıklardan tenzih ediyorlar ve yeryüzündekiler için mağfiret diliyorlar." (Şûrâ, 5) Hz. Âdem ile eşinin yüce Allah tarafından nakledilen şu sözleri de aynı mahiyettedir. "Ey Rabbimiz, biz kendimize zulmettik. Eğer sen bize mağfiret ve merhamet etmezsen, kesinlikle hüsrana uğrayanlardan oluruz." (A'râf, 23) Burada Hz. Âdem ile eşinin zulümlerinden maksadın, mevlevî=teşri nitelikli bir yasağı çiğneme günahı değil; irşadî=öğüt nitelikli bir yasağı çiğneme günahı olduğunu kabul ediyoruz.

Kur'an'ın çok sayıdaki ayeti şunu gösteriyor: Allah'a yakın olmak ve cennet nimetine ermek, daha önce Allah'ın mağfiretine nail olmaya, tövbe ve benzeri yollarla şirkin ve günahların pasından arınmaya bağlıdır. Nitekim yüce Allah şöyle buyuruyor: "Hayır; onların işledikleri günahlar kalpleri üzerinde pas bağlamıştır." (Muttaffifin, 14) "Kim Allah'a inanırsa, Allah onun kalbini doğruya hidayet eder." (Teğâbun, 11)

Kısacası af ve mağfiret, engeli giderme ve karşıt olan bağdaşmazı kaldırma kabilindendir. Yüce Allah imanı ve ahiret yurdunu hayat, buna karşılık imanın eserlerini, ahiret ehlinin işlerini ve onların canlı hayatlarını nur saymıştır. Nitekim şöyle buyuruyor: "Ölü iken dirilttiğimiz ve kendisine insanlar arasında yürürken yararlandığı bir nur verdiğimiz kimse, karanlıklar içinde bocalayıp oradan bir türlü çıkamayan kimse gibi midir?" (En'âm, 122) "Asıl hayat, ahiret yurdundaki hayattır." (Ankebut, 64)

Buna mukabil şirk ölümdür, günahlar da karanlıklardır. Yüce Allah şöyle buyuruyor: "Kâfirlerin amellerinin bir başka benzeri, engin bir denizin karanlıklarıdır. Bu denizi üst üste binen dalgalar ve dalgaları da bulut örter. Orada karanlıklar üst üste binmiştir. Öyle ki, insan elini uzatsa onu fark edemez bile. Allah'ın nur vermediği kimsenin nuru olmaz." (Nûr, 40) O hâlde mağfiret, ölümü ve karanlığı gidermektir. Bu da ancak hayat ve nur ile olur. Söz konusu bu hayat imandan, bu nur da ilâhî rahmetten ibarettir.

Buna göre kâfirin ne hayatı ve ne nuru vardır. Mağfirete ermiş müminin ise hem hayatı, hem de nuru vardır. Günahları olan müminin ise hayatı vardır, fakat nuru eksiktir. Bu eksiklik mağfiret

sayesinde tamamlanır. Yüce Allah şöyle buyuruyor: "Onların nurları önlerinden ve yanlarından koşar da; 'Ey Rabbimiz, nurumuzu tamamla ve bize mağfiret et.' derler." (Tahrîm, 8)

Yaptığımız bu açıklamaların tümünden şu ortaya çıkıyor: Af ve mağfiret kavramları tekvinî meselelerde yüce Allah'a isnat edildiğinde, engeli gidermek demektir ki, bu da o engeli ortadan kaldıracak sebebi devreye koyarak gerçekleşir. Bu iki kavram teşriî meselelerde yüce Allah'a isnat edildiğinde, yumuşak davranmayı ve benzerini engelleyen sebebi ortadan kaldırmaktır. Mutluluk ve bedbahtlık konusunda ise, mutluluğun önündeki engeli kaldırmaktır.

AFFIN VE MAĞFİRETİN KUR'AN'DAKİ ANLAMI

Ragıp el-İsfahani'ye göre af, bir şeyi almaya kastetmektir. Bu anlam, kelimenin çeşitli kullanım yerlerinden elde edilmiştir. "Afahu" ve "i'tefahu" yani yanındakini almak üzere onu kastetti. "Afet'ir-rih'ud-dare" yani, rüzgar evin eserlerini almak üzere onu kastetti. Araplar eskiyen ev için "afet'id-daru" derler. Bu ifade ince bir nükte içerir. Şöyle ki, eskiyen ev sanki kendi eserlerini ve güzellik görüntülerini kastederek almış ve bunlar gözlerden kaybolmuştur. Affın yüce Allah'a isnat edilmesi de bu nüktenen dolaydır. Sanki yüce Allah kulu ile ilgilenerek onun yanındaki günahları alıyor ve onu günahsız bırakıyor.

Bundan anlaşılıyor ki örtmek anlamına gelen "mağfiret" içerik açısından affın uzantısı ve sonucudur. Çünkü herhangi bir şey, meselâ günah, önce alınır, kaldırılır, sonra da üzeri örtülür. Böylece günahkârın günahı ne kendisi ve ne başkaları tarafından görülmez. Yüce Allah şöyle buyuruyor: "Bizi affet, bize mağfiret eyle." (Bakara, 286) "Allah affedendir, mağfirette bulunandır." (Nisâ, 99)

Bundan ortaya çıkıyor ki, af ve mağfiret her ne kadar zihni değerlendirme bakımından birbirinden farklı iseler ve biri diğzerinin uzantısı ise de, sonuçta ifade ettikleri anlam bakımından birdirler. Aynı şekilde bu iki kelimenin anlamı yüce Allah'a mahsus olan anlamlardan da değildir.

Tersine, içerdikleri anlamlarıyla yüce Allah'tan başkası için de kullanılabilirler. Nitekim yüce Allah şöyle buyuruyor: "Kendileri affederlerse, veya nikâhlarını akdetmeye yetkili erkek

affederse, o başka..." (Bakara, 237) "Müminlere de ki: Allah'ın günlerini ummayanları bağışlasınlar (onlara mağfiret etsinler)." (Câsiye, 14) "Onları affeyle, onlara Allah'tan mağfiret dile ve yapacağın iş hakkında onların görüşlerini al..." (Âl-i İmrân, 159) Yüce Allah bu ayette savaştan kaçan müminleri affetmesini; günahlarına azar, serzeniş, yüz çevirme gibi bir karşılık vermemesini ve Allah'tan, günahın Allah hakkıyla ilgili izlerini bağışlamasını dilemesini Peygamberine emrediyor.

Ortaya çıkan bir başka gerçek de şudur: Af ve mağfiretin anlamının hem tekvinî, hem teşriî, hem dünyevî, hem de uhrevî sonuçlarla bağlantılı olması mümkündür. Nitekim yüce Allah şöyle buyuruyor: "Başınıza gelen her musibet, mutlaka kendi elleriniz ile yaptıklarınızdanır. Üstelik Allah yaptıklarınızın çoğunu affediyor." (Şûrâ, 30) Bu ayetin dünyevî sonuçlar ve kalıntılara da şamil olduğu kesindir. Şu ayet de zahirî anlamı ile aynı niteliktedir: "Melekler de Rablerine hamdederek O'nu noksanlıklardan tenzih ediyorlar ve yeryüzündekiler için mağfiret diliyorlar." (Şûrâ, 5) Hz. Âdem ile eşinin yüce Allah tarafından nakledilen şu sözleri de aynı mahiyettedir.

"Ey Rabbimiz, biz kendimize zulmettik. Eğer sen bize mağfiret ve merhamet etmezsen, kesinlikle hüsrana uğrayanlardan oluruz." (A'râf, 23) Burada Hz. Âdem ile eşinin zulümlerinden maksadın, mevlevî=teşriî nitelikli bir yasağı çiğneme günahı değil; irşadî=öğüt nitelikli bir yasağı çiğneme günahı olduğunu kabul ediyoruz.

Kur'an'ın çok sayıdaki ayeti şunu gösteriyor: Allah'a yakın olmak ve cennet nimetine ermek, daha önce Allah'ın mağfiretine nail olmaya, tövbe ve benzeri yollarla şirkin ve günahların pasından arınmaya bağlıdır. Nitekim yüce Allah şöyle buyuruyor: "Hayır; onların işledikleri günahlar kalpleri üzerinde pas bağlamıştır." (Mutaffifîn, 14) "Kim Allah'a inanırsa, Allah onun kalbini doğruya hidayet eder." (Teğâbun, 11)

Kısacası af ve mağfiret, engeli giderme ve karşıt olan bağdaşmazı kaldırma kabilindendir. Yüce Allah imanı ve ahiret yurdunu hayat, buna karşılık imanın eserlerini, ahiret ehlinin işlerini ve onların canlı hayatlarını nur saymıştır. Nitekim şöyle buyuruyor: "Ölü iken dirilttiğimiz ve kendisine insanlar arasında yürürken yararlandığı bir nur verdiğimiz kimse, karanlıklar içinde bocalayıp oradan bir türlü çıkamayan kimse gibi midir?" (En'âm, 122) "Asıl hayat, ahiret yurdundaki hayattır." (Ankebut, 64)

Buna mukabil şirk ölümdür, günahlar da karanlıklardır. Yüce Allah şöyle buyuruyor: "Kâfirlerin amellerinin bir başka benzeri, engin bir denizin karanlıklarıdır. Bu denizi üst üste binen dalgalar

ve dalgaları da bulut örter. Orada karanlıklar üst üste binmiştir. Öyle ki, insan elini uzatsa onu fark edemez bile. Allah'ın nur vermediği kimsenin nuru olmaz." (Nûr, 40) O hâlde mağfiret, ölümü ve karanlığı gidermektir. Bu da ancak hayat ve nur ile olur. Söz konusu bu hayat imandan, bu nur da ilâhî rahmetten ibarettir.

Buna göre kâfirin ne hayatı ve ne nuru vardır. Mağfirete ermiş müminin ise hem hayatı, hem de nuru vardır. Günahları olan müminin ise hayatı vardır, fakat nuru eksiktir. Bu eksiklik mağfiret sayesinde tamamlanır. Yüce Allah şöyle buyuruyor: "Onların nurları önlerinden ve yanlarından koşar da; 'Ey Rabbimiz, nurumuzu tamamla ve bize mağfiret et.' derler." (Tahrîm, 8)

Yaptığımız bu açıklamaların tümünden şu ortaya çıkıyor: Af ve mağfiret kavramları tekvinî meselelerde yüce Allah'a isnat edildiğinde, engeli gidermek demektir ki, bu da o engeli ortadan kaldırarak sebebi devreye koyarak gerçekleşir. Bu iki kavram teşriî meselelerde yüce Allah'a isnat edildiğinde, yumuşak davranmayı ve benzerini engelleyen sebebi ortadan kaldırmaktır. .Mutluluk ve bedbahtlık konusunda ise, mutluluğun önündeki engeli kaldırmaktır